

Ny viden til borgernær sundhed i kommunerne

- Forslag fra Danske Professionshøjskoler om et praksisnært forskningsprogram

Resumé

Kommunerne løser markant flere opgaver i det nære, danske sundhedsvæsen. Det er ressourcekrævende og komplekse opgaver, der skal løses på nye måder af veluddannet sundhedspersonale, fx rehabilitering efter indlæggelse og forebyggelse, så ældre borgere får et bedre liv.

De nære sundhedsopgaver løftes af medarbejdere med en professionsrettet sundhedsuddannelse - bl.a. sygeplejersker, fysioterapeuter, ergoterapeuter og professionsbachelor i ernæring og sundhed.

Derfor foreslår Danske Professionshøjskoler, at der afsættes midler til et anvendelsesorienteret forskningsprogram, der skaber og gennemprøver ny viden til uddannelserne og kommunernes praksis og sikrer, at de sundhedsprofessionelle er kompetente til at løfte fremtidens opgaver inden for sundhed, omsorg og pleje – tæt på borgerne.

Programmets kerne er forskning på internationalt niveau med flere kriterier for bevillingen:

- Deltagelse af kommuner og professionshøjskoler med sundhedsuddannelser
- Deltagelse af eller partnerskaber med forskningsmiljøer på universiteter
- Demonstration og afprøvning af resultater mhp. udbredelse til alle landets kommuner
- Tæt kobling til grunduddannelse og efter- og videreuddannelse

Programmet kan støtte den omfattende revision af professionshøjskolernes sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser, som er iværksat af Uddannelses- og Forskningsministeriet og i 2016 gennemføres i et samarbejde mellem KL, Danske Regioner, Sundhedsstyrelsen, Sundhedskartellet og Danske Professionshøjskoler.

Den nære sundhed i kommunerne

KL har påpeget det akutte behov for en strategisk indsats for primærsektoren i det danske sundhedssystem. Det skal identificeres, hvilke opgaver der løses bedst tæt på borgerne i det nære sundhedsvæsen, hvor kommuner og almen praksis tager sig af 90 pct. af alle patientkontakter. Regeringen og KL er i forhandlingerne for kommunernes økonomi for 2016 nået til enighed om etableringen af et udvalgsarbejde, som skal munde ud i en samlet plan for udbygning og styrkelse af det nære sundhedsvæsen i kommunerne.

Det kræver mere gennemprøvet viden om, hvordan det stigende antal sundhedsopgaver uden for sygehusene løses med høj kvalitet og på en effektiv måde i en situation, hvor kommunernes økonomi er under pres.

Grænser for behandlingsmuligheder flytter sig markant i disse år. Borgere kan behandles uden for hospitalet. Sygeplejersker, fysioterapeuter, radiografer m.fl. kan rykke ud i hjemmet, skolen, arbejdspladser m.v. eller ind på sundhedshuse og løse opgaver tæt på borgerne.

Kommunerne har de seneste år påtaget sig en stadig større del af de opgaver, der skal aflaste og understøtte sygehusvæsenet, især i forhold til forebyggelse, sygepleje og genoptræning. Det ses bl.a. ved, at antallet af medarbejdere med en sundhedsfaglig autorisation i kommunerne er steget med 37 pct. siden 2007. Det betyder ifølge KL f.eks. flere ergo- og fysioterapeuter, flere sygeplejersker og flere sosu-assistenten i kommunerne.

Akuttilbud med døgndækket sygepleje findes snart i alle landets kommuner med akut-teams parat til at rykke ud. Medarbejderne har her et kompetenceniveau, der muliggør, at en del af de patienter, som tidligere måtte behandles på sygehuset, i dag forsvarligt kan plejes i deres lokalmiljø i et tæt samarbejde med praktiserende læge og sygehuse.

Reform af de sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser

Kernen i det nære sundhedssystem er fagpersoner med en sundhedsuddannelse fra professionshøjskoler over hele landet. Uddannelserne til sygeplejerske, jordemoder, bioanalytiker, radiograf, fysioterapeut, ergoterapeut, sundhed og ernæring og psykomotorisk terapeut undergår et omfattende udviklingsarbejde. Det sker i et samarbejde mellem KL, Danske Regioner, Sundhedsstyrelsen, Sundhedskartellet og Danske Professionshøjskoler. Afsættet er en grundig analyse af fremtidige kompetencebehov, herunder et særligt fokus på styrkelse af tværfaglige kompetencer hos de sundhedsprofessionelle, styrkelse af kompetencer ift. øget evidensbaseret i sundhedsvæsenet og datadrevet patientsikkerhed.

Sygeplejersker vil fremadrettet være ansvarlige for komplekse behandlingsforløb og varetage specialiserede funktioner ift. de øvrige sundhedsfaglige medarbejdergrupper. Sygeplejersker skal have indsigt i de sygeplejefaglige opgaver i det nære sundhedsvæsen og kunne arbejde ud fra et rehabiliterende sigte i borger- og patientkontakten. Fysioterapeuterne får nye opgaver med genoptræning og patientrettet forebyggelse og skal anvende systematisk dokumentation, indgå i kvalitetsudvikling og udviklingen af nye velfærdsteknologiske løsninger.

Uddannelses- og Forskningsministeriet fastlagde i maj 2015 en ny juridisk ramme for de sundhedsfaglige uddannelser, som skal understøtte, at uddannelserne kan udvikles mere fleksibelt for at sikre både kvalitet og relevans. De nye uddannelser starter august 2016.

Behovet for ny, forskningsbaseret viden

Den markante vækst i nye, ressourcekrævende sundhedsopgaver for kommunerne kræver ny, forskningsbaseret viden, hvis det skal være muligt at løse opgaverne bedre og mere effektivt. Den nye viden skal være praksisnær og kunne anvendes af sundhedspersonalet til at give borgerne en bedre service i det nære sundhedssystem. Ny viden om f.eks. genoptræning og forebyggelse udvikles i samspil med uddannelserne og gennemprøves i praksis, så resultaterne kan udbredes til anvendelse af alle de kommuner, der har behovet.

Målsætningen kan indfries med et ambitiøst forsknings- og udviklingsprogram, der trækker på erfaringer fra miljø- og energiområdet med anvendelsesorienteret forskning. Kernen er et krav om forskning, der både udvikler ny viden på internationalt anerkendt niveau og tester og demonstrerer, hvordan denne viden umiddelbart kan anvendes af de fagprofessionelle i praksis til at give patienter og borgere en bedre service.

Det kunne være inden for forskningsområder som:

- Sundhedsfremme i ældrepleje
- Forebyggelse af demens
- Rehabiliteringstilbud til kræftramte borgere
- Genoptræning efter hjerneskade
- Pårørende-støtte i relation til sygdom, forebyggelse m.v.

Forskningsprogrammet kan bidrage til at løse nogle af de væsentligste samfundsudfordringer, der også peges på i Forsk2020 kataloget vedr. optimering af den danske sundheds-, -pleje- og omsorgssektor.

Forskningsprogrammet vil løfte kvaliteten af det nære sundhedsarbejde i praksis og bidrage til at højne uddannelsernes viden-grundlag og kvalitet og sikre, at fremtidens sundhedsprofessionelle er kompetente til de kommunale sundhedsopgaver.

Professionshøjskolerne arbejder målrettet på at løfte sin lovbundne forskningsopgave og indgår i dag sammen med universiteter i flere forskningsprogrammer, der alle er kendetegnet ved at være drevet af udfordringer i praksis. De handler f.eks. om sammenhængende patientforløb, borgerinddragelse i sundhedsarbejdet mv. Professionshøjskolerne har både faglige miljøer og erfaringer med udvikling af professionsrettet viden i samarbejde med universiteter og professioner, men der er et stort behov for at kapaciteten på dette område øges.

Eksempler på projekter inden for den nære sundhed

Digital platform til pårørende til demente

Projektet udvikler en app, der kan støtte pårørende i omsorgen for den demente. Den digitale platform skal bl.a. indeholde viden om demens, samt være et læringsværktøj til pårørende. VIA Aldring & Demens leder forskningsdelen af projektet "UnderstAID", som gennemføres i samarbejde med universitetspartnere fra Spanien og Polen og finansieres af EU. Projektet forventes afsluttet i 2016

Projekt Borgerinvolvering og egenomsorg i hjemmesygeplejen

Projektet undersøger, hvordan ældre kronisk syge borgere bliver involveret i den pleje og behandling, de modtager i hjemmesygeplejen, samt hvilke muligheder og barrierer der er for at fremme deres egenomsorg. Projektet er forankret på Institut for Sygepleje på Metropol og er etableret i samarbejde med Københavns Kommune, Amager hjemmesygeplejeenhed, hvor undersøgelsen finder sted. Projektet forløber fra april 2014 – sept. 2015.

Den politiske aftale om fordeling af Forskningsreserven for 2015 indeholdt 40 mio. kr. til velfærdsforskning, og herunder 15 mio. kr. til forskning i ældrepleje og de nye muligheder og behov, der relaterer sig til de voksende ældregenerationer, inklusiv viden om forebyggelse i forhold til ældre. Aftalen pegede på et stort behov for forskning på ældreområdet, hvor forskningsindsatsen ikke er omfattende. En tilsvarende bevilling til et forskningsprogram vedr. nær sundhed vil imødekomme behovet for mere viden bl.a. inden for nær omsorg og pleje af ældre. En bevilling på 15 mio. kr. om året i 2 år vil både give mulighed for at fortsætte indsatsen og gøre den væsentlig mere praksisnær.

Der er behov for at fortsætte en mere anvendelsesorienteret og praksisnær forskningsindsats i de kommende år med fokus på den nære sundhed i kommunerne og hvordan sundhedspersonalet i kommunerne får ny, gennemprøvet viden, der umiddelbart kan bruges til et løft af sundheden i kommunerne.